

af saadanne Genstillinger kom til at overtage disse Baner til en Pris og under Betingelser, som ere altsor urimelige for Statskassen, ikke blot i og for sig, men ogsaa efter de nuværende Konjunkturer. Uagtet jeg er enig i Principet af, hvad der er sagt, deltaget jeg derfor ikke med her i saadanne ensidige Genstillinger, hvori man ved Siden af at betone Tidspunktet for en saadan Overtagelse glemmer at tale om Betingelserne. Det er muligt, at vi Alle kunde blive enige, naar vi havde foreliggende Betingelserne og Oplysninger, som godtgjorde, at den Pris, man skulde give for de private Baner, virkelig var anlagelig i og for sig, og i Forhold til, hvad de havde kostet og hvad de haave kostet i Forhold til lignende Strækninger af Statsbanerne. Men det er ikke umuligt at antage, at der ved disse private Transaktioner, hvoraf der er foregaaet en Række for at fremkalde de private Baneanlæg, skjuler sig en Række Udgifter, som ere opstaaede paa forskjellig Maade paa Grund af Banernes private Natur, hvilke ikke hange paa Beføstningerne ved Statsbaneanlæg, og som man, naar man uden videre overtog saadanne Baneanlæg, tillige kunde komme til at betale, og det turde nok være tvivlsomt, hvorvidt det vilde være rigtigt, i alt Fald uden omhyggelig Underfølgelse, fordi man siger til os: I kunne faae disse Baner for, hvad de haave kostet, er det ikke sagt, at det er rigtigt for Staten at gaa ind derpaa, thi det er muligt, at de haave kostet Mere, end de burde koste, paa Grund af, at de ere anlagte for privat Regning. Paa den anden Side vil jeg indrømme, at det ogsaa er muligt, at Underfølgelsen kan vise, at de ere blevne billigere anlagte i flere Henseender, end Tilfældet har været med Statens; men dette nævner jeg kun for yderligere at betone, at ikke blot Tidspunktet, men ogsaa Betingelserne maa komme frem, naar der er Tale om her at ville henstille til Ministeren at sigle mod et jaadant Maal. Der er fremsført den meget ubillige Forskjel, der er mellem det hidtil fulgte Princip, at Private anlægge Baner med Tilskud af Staten, og det af Regjeringen her fulgte Princip, idet Staten ved dette nye, femte System vilde komme til at udgive saa og saa Meget til saa og saa mange Miles Strækninger, medens man kun havde udgivet en ringe Del deraf tidligere. Denne Sammenligning er, hvad Tallene angaar, rigtig; men det ærede Medlem for Vestsø Amtss Bde Valgfreds (Th. Nielsen) glemte et Led i Sammenligningen, og det var det, at de private Baner tage ogsaa Driftsoverfluddet til sig, medens Staten, naar den anlægger og driver dem, tager det til sig efter det nye System Nr. 5; det er en Forskjel; altsaa denne Sammenligning kan ikke gjøres. Derimod har det andet System Nr. 4 ganske vist et Fortrin for Nr. 5, og det er det, at disse Baner ere ikke blevne til, medmindre Frivilligheden har ofret det Fornødne for dem; men Banerne efter Systemet Nr. 5

komme tilstede, uagtet den egentlige Frivillighed ikke er tilstede for deres Vedkommende, der komme til at bidrage dertil. Nu siger den meget ærede Minister dertil: Jo, den er dog tilstede, thi Kommunalbestyrelserne skulle frivilligt samtykke i, at der ydes Tilskud, forinden Banerne anlægges. Ja! hvilke Kommunalbestyrelser? For hele Landdistriktets Vedkommende Amtsrådet; det er Amtsrådet's frivillige Samtykke, der skal gives. Nu vide vi, at af et Amtsråd, saaledes som det er sammensat, bestaar Halvdelen af Mænd, der ere valgte af nogle Enkelte, og som, hvis de bo paa vedkommende Egn, eller i alt Fald de, der have valgt dem, maa have en ganske overordentlig Interesse i at faae en Bane anlagt, som ingenlunde dækkes ved det Tilskud, der vil falde paa Hartkornet, særlig dersom de have større Skove, efter som disse intet Hartkorn have, og de Vedkommende netop paa Grund af Skovene ville have en særlig Fordel ved Anlægget. Dette frivillige Samtykke af Amtsrådet kan man derfor tænke sig er ikke saa vanskeligt at erholde. Men naar Loven saa giver Amtsrådet Ret til at paalægge vedkommende Sognekommuner med Ministerens Samtykke at erstatte de af Amtsrådet udredede Summer, gad jeg vide, hvor Frivilligheden bliver af for Sogneraadene's Vedkommende. Nei! denne Frivillighed bliver ganske borte under Amtsrådet, og efter min Formening er for de vedkommende Bidragsydere Frivillighedsmomentet i Virkeligheden slet ikke tilstede. Sogne, som i og for sig ikke bryde sig om at have nogen Bane eller i alt Fald ikke ville have den til en saadan Pris, som forlanges, kunne ved denne Lov blive tvungne til at udrede meget betydelige Bøls af Kommunkassen. Det er Forskjellen mellem Systemet Nr. 4 og Nr. 5, og i den Henseende kan jeg ikke negte, at der er Nr. 4 efter min Formening at foretrække. Jeg kan ikke være med til at give Amtsrådene en saadan Myndighed, som her er nævnt, og jeg siger, det kan ikke stemme med hele den kommunale Lovgivnings Aand og Natur, at de til den Slags Diemed efter et Skjøn kunne paaligne Sognene ganske vilkaarlige, ikke ubetydelige Bidrag, uagtet det hedder i Kommunallovgivningen, at ingen Udgift kan udredes af Kommunekassen uden Sogneraadene's Samtykke. Hvad iøvrigt angaar Systemet Nr. 5, som hviler paa den Betragtning, at, da disse Baner ikke ere Hovedaarer af vort Banenet, men mere at betragte som Lokalbaner, bør billigtvis de vedkommende Egne yde en væsentlig Del af Anlægget, saa tillader jeg mig at gjøre den Genstilling, om det dog egentlig kan siges at være i og for sig en fuldstændig rigtig Betragtning. Man siger nu paa den ene Side, at det, Samfundet har mest almen Nytte af, det kan Staten selv anlægge; det, hvoraf Nyttten ikke er saa almindelig, kunne de Vedkommende selv betale; men der er en anden Betragtning, som stiller sig derimod, nemlig den: have ikke alle